

SEA JAKS on suremine lihtne.

Noa ots läbi tuiksoone, loom ripub konksude otsas pea alaspidi, kõik tulvab välja. Lopane, kuid kiire protsess.

Age tühjendada inimene verest ja teha seda ilusti, kui ta veel elab, nagu mina praegu teen, see võtab kauem aega.

Siis on veenid rangluude juures kõige paremad. Sedasorti sooned püsivad pingul. Ei vaju kokku, iga piisa saab välja. Muidu peaksin kõhtu tungima ja päris suurte soonteni kaevuma ning neid võib olla raske leida. Või siis peaksin proovima südant torkida. Veel kaugemal, käte ja jalgade juures, tõmbuvad sooned mingi hetke pärast kokku ja sulgevad verevoolu, see pole ka hea.

Neli, võib-olla viis liitrit verd. Seda pole tegelikult väga palju. Kui õigesti torkan, läheb vaja üksnes head süstalt ja saan korraga kõik välja tõmmata. Siis ei pea muretsema plastkateetrit, mis ripub nagu sifoon, samal ajal kui kõik voolab.

Mõtlen ma õigesti?

Usun küll.

Meie, inimesed, oleme võimekad. Suudame kõike teha. Umbes nagu näitlejad.

Nagu näiteks, et meenutab nagu kedagi, kes tahab kangesti teada, kui kaugele saab ühe kehaga minna, ja pärast istub kohvikus, ees saiake ja kohvitass. Meenutab kedagi, kes võtab sama inimese elu ühe korra ja kaks korda ja kolm korda, kes läheb üle piiri ja kustutab igaveseks midagi enese sees.

Sellepärast peab objekt samal ajal elama. Sest kõik peab klappima. Age ka sellepärast, et väljutada on kergem, kui süda lööb.

Olen nüüd tegutsenud juba ligi kakskümmend minutit. Aspireerinud. Välja imenud. Süstal mahutab kakssada milliliitrit,

see teeb kakskümmend, võib-olla kakskümmend viis korda. Lõpu poole aeglasemalt, päris keeruline on täiesti tühjaks saada, oletan, et pool tundi läheb rahulikult.

Ta vaatab mind vaikselt kahvatuhallilt. Punased varjundid kadunud. Ta ei tunne valu, nagu paigaldaksid kanüüli, veenivere võtmine on umbes sama. Millal ta sureb? Filosoofiline küsimus. Ilmselt sel hetkel, kui ma valmis saan. Või vahetult pärast. Oleneb, kuidas seda defineerida.

Alles siis löikan teda.

Lahti löigatud käsivarred, lahti löigatud reied – kehasse ei jäta mingit vedelikku.

Randmest küünarnukini on sügavad löiked, ta peaks omaenese veres ujuma. Eluandja peaks tõenäoliselt betoonläve poole voolava oja moodustama, tase kerkib servani, siis jalajälg, kui esimene politseiuurija loiku astub, järsult peatub ja taipab, et on juba hilja, liigub aeglaselt, selg ees, et jälgi mitte rohkem rikkuda kui hädavajalik.

Aga mitte praegu.

See on puhas, ilus, perfektne.

Imiteerides ei saa lohakas olla.

üksteist kuud tagasi

TOL ÕHTUL KEERAS kriminaalkomissar Ewert Grens oma ukse seestpoolt lukku. Muusika oli põhja pandud ja need, kes karjusid tema nime vägivallakuritegude osakonna koridoris, ei kostnud temani.

Puhta meelegeite haisu ta ise ei tundnudki.

Ei saanud aru, kuidas vappub, higistab, ei adunud, et ka väljaspool tema keha elutsev pimedus kuulub kokku kustutatud lampide ja allatõmmatud ruloodega.

Tal polnud aimugi, et kui kõik inimliku kontakti kihid eemaldada, siis ei jäägi midagi, ta ei olnud kursis, et kui pole millestki kinni haarata, siis kukud üha allapoole. Ta püüdis vaid pääseda ühe noore tüdruku vahtivatest silmadest, pääseda ühe naise käest enda käe peal. Esimest korda oli ta valinud usalduse, julgenud pettuda, kuid polnud aimanud, kui kuradi palju see võib haiget teha.

Kirjutuslaual lebas teenistusrelv, mida ta kasutas harva.

Salv täis läikivaid ja ümara otsaga pliikuule.

Ta võttis püstoli kätte, hoidis värisevas pihus, imestas, kui vähe on vaja, kuidas elu tegelikult koosneb kahest hetkest, sa sünnid, sa sured.

Kui kaitseriiv eest ära lükata. Kui sõrm päästikule panna. Siis tüdruku silmad kaoksid, kaoksid ka naise soe nahk ja pehme embus.

Läbilõikav heli. Tühi pimedus.

Hais. Värinad. Hingetõmbed. Hirm. Külmed. Häälled.

Hirm, kui ta läbi selle musta langeb.

Ewert Grens nõjatub toolis ettepoole ja avas suu. Et sihtida, peab kätt veidi keerama, vaid siis osutab püstolisuu otse ülalõuga.

Enne vajutamist mõtles ta sellele uuesti.

Kogu elu ootad sa surma.

Ja siis läheb nii kiiresti.

üheksa kuud tagasi

KUI VÄGIVALLAKURITEGUDE OSAKONNA JUHT Erik Wilson ja kriminaalinspektor Mariana Hermansson Ewert Grensi ukse lahti löid, oli juba hilja. Nad olid üle hullumeelse muusika üks-teisele hüüdnud, jooksnud läbi pimeduse, meelegeite ja umbsuse keha juurde, mis lamas liikumatult, segilastud nägu laua poole pööratud.

Grens hoidis püstolit alati paremas käes ja seepärast oli kuul tunginud läbi ülalõuaurke ja vasaku silma, siirdunud üles, läbis-tanud kolju ja puurinud end sügavale kabineti lakke.

Kõige õudsem asi, mida Mariana Hermansson kunagi näinud, tundnud.

Pea käis ringi, ta oli hirmul ja jõuetu ning ise teadmata vajus maha inimese kõrvale, kes nii kaua oli talle nii lähedal olnud, võib-olla tahtis ta meest kõvasti emmata, võib-olla silitada tema terveks jäänud põske.

Lohutada inimest, kes äsja oli elule alla andnud ja seepärast enam ei eksisteerinud. Lohutada iseennast.

Ja kuulis hingetõmbeid.

Nõrku.

Kuid hingetõmbeid.

Kaks päeva hiljem ütles üks valges kitlis tark inimene haigla intensiivraviosakonnas, et komissari elu oli päästnud tema otsus sihtida tulistades suulakke. Et ellujäänud teevadki tavaliselt nii ja alati saab otsustavaks püstolitoru paarimillimeetrine kalle, kümne-viieteistkümnekraadine nurk. Kujutage ette, oli arst näidanud polit-seinikele, kes püüsid Grensi voodi kõrval, et te torkate nimetissõrme ja keskmise sõrme suhu ja püüate üles sihtida. See on raskem, kui arvata võiks. Siis, et te häguses ja mustas maailmas, kus puuduvad

piirjooned, meelegeitel ja värisedes vahetate sõrmed püstoli vastu. Kohutavalt palju raskem. Kui teie sõber oleks sihtinud otse – siis oleks tal see korda läinud. Või poleks korda läinud, kuidas seda nüüd võttagi.

Ewert Grens oli nädala intensiivis, aga kuna suured veresooned olid terved ja luukilde polnud, siis viidi üle tavapalatisse, kuue nädala pärast sai jalgele ja kirjutati välja. See pool näost, mille oli läbinud kuul, oli sisse vajunud, põsenukk tugevalt sisse surutud, kriminaalkomissari pea tundus nagu viltu olevat ja silma katva musta lapi asemele pidi tulema protees.

Esimese öö kodus saatis ta mööda rõdu puidust pingil. Muu ei tulnud kõne allagi, eriti mitte voodi, rohkem kui kunagi varem haa moodi, kuhu sisse vajuda. Järgmise öö otsustas ta veeta koridoris oma ukse ees, aga magada ikka ei saanud. Keegi haiglas oli hakanud ta välimust parandama, kuid sisemus oli endiselt puutumata – ta ei olnud laskeõnnetuses vigasaanu, vaid inimene, kes lasti tegelikkusse, millele ta endiselt pihta ei saanud.

Nii et kolmandal ööl, kui ta enam häid kohti ei leidnud, kuhu oma madrats seada, vajus maailm oma endisse kohta tagasi ja tema koos sellega.

Alustuseks saagis ta kuus söögitoa antiikset tooli nii mitmeks tükiks, kui vähegi sai. Elutoa koheva diivani ja enam-vähem puutumatuna seisnud tugitoolide sisu õnnestus tükkideks lõikuda lihanugadega. Ta liikus suures korteris toast tuppa, purustas kappe, riieleid, vaipu, maale, köögisisustust, voodeid. Telekad monteeris jupphaaval lahti ja kõigi raamatute leheküljed rebis peenikesteks ribadeks. Kõige kergem oli lõhki lõigata riideid. Ladus lifti kord korralt täis ja sõitis alla maja prügiruumi, seejärel võttis ette lambid, taldrikud, vaasid ja peeglid, kaitsvate betoonseinte vahel purustas ta ühe teise järel. Kui iga viimne kui tükk puitu, kangast ja klaasi oli läinud, lähenes Grens raamatukogule ja viimastele alles jäänud

asjadele – Anni portreele ja punasele kaunistusele, mis aasta läbi kuulutas HÄID JÕULE. Neid ei saanud tükkideks rebida. Ta heitis need hoopis pilgeni täis prügikasti ja hommiku saabudes uinus, magas täiesti tühja korteri põrandal.

seitse kuud tagasi

KOLMEKÜMNE SEITSME päeva jooksul, mis Ewert Grens St Görani psühhiaatrikliiniku erakorralises osakonnas veetis, läks tema olukord üha halvemaks. Räpase ja haisvana oli ta siia toodud ühest lagedaks tehtud korterist ja nüüd tundus, et ta poeb üha sügavamale enda sisse. Lammutas oma hinge, nagu oli lammutanud oma korteri. Mariana Hermanssoni ja Piet Hoffmanni külaskäikude ajal lamas liiga suurtes haiglariietes külili, vahtis enda ette ega suhelnud. Mingil moel oli see arusaadav – kui vastasvoodis kisas vahetpidamata üks noor mees, vanem naine jooksis sisse-välja ning torkas oma näo pidevalt päris lähedale ja sosistas, et lõikab nad kõik ribadeks, kui kaks teismelist kõva häälega piiblisõna kuulutasid ja mingi pikajuukseline pead vastu seina tagus ning kõik teised sügavale oma maailma peitusid.

Nelikümmend aastat oli kriminaalkomissar olnud politseimaja ebaametlik niiditõmbaja, inimesed veidi kartsid teda. Siin magas ta lukustatud uste ja läbimatute akendega anonüümsetes palatites.

Lõppemine muutus ellujäämiseks.

Viimase katsena viidi ta üle kohta nimega Maltesholmsgården. Vaimselt haigete pikaajalise hoolduse osakonda. Muutus tuli juba saabumise hommikul. Oli selgelt näha, kuidas ta ettevaatlikult hakkas tähele panema, reageerima. Osa võtma. Öö hakul lausus ta esimesed sõnad pärast laskehaavaga haiglasse sattumist.

„Võtaksin tassi kohvi.“

See oli kõik.

Aga Ewert Grensi tundjale tähendas see väga palju rohkem.

Ta oli jälle teel.

Tagasi ellu.

kolm kuud tagasi

MALTESHOLMSGÅRDEN, mis ravis hingi, oli kaunis maja kaunis kohas. Vähemalt ravis see Ewert Grensi hinge. Michéli hingega vastaspalatist, kellega nad olid üsna heaks sõbraks saanud, paistis minevat tunduvalt kauem aega, tema liikus ringiratast, kogu aeg teel tagasi lähtepunkti, kust oli püüdnud põgeneda.

Mõnel on lihtsalt rohkem auke, kuhu kukkuda.

Kriminaalkomissar tõusis ühistoa punase linaga kaetud ümmarguse laua äärest, vaate äärest rohelsele aiale ja kruusateele, mis eemal viis väikese asulani, kus ta kunagi käinud ei olnud. Pärastlõunasel jalutuskäigul läks tavaliselt hoopis piki kõrget aeda. Täpselt kaheksasada kolmkümmend seitse sammu. Piisas kolmest korrast, kahe tuhande viiesaja üheteistkümnest sammust.

Masked hallid pilved olid rebenemise äärel, hakkas sadama, aga sellest polnud midagi, tugev vihmahoog rabises, lämmatas vaikuse, mis oli talle alati närvidele käinud. Grens kuulas piiskade kõva peksmist, nähtavus oli halvenenud, aed paistis häguselt ja maja katusel puudus sügavus. Ta tegi peo kausiks, püüdis märja kinni, tõmbas üle lauba, põskede ja läbi juuste, lükkas õhukesed ja harali karvad ühele poole.

Vahel mõtles ta naisele, keda oli julgenud armastada ja kes siis oli ta minema visanud nagu suvalise prügi, aga enim mõtles ta naise tütrele, kes oli talle nii väga meeldinud. Omaenese ristitütrele. Astridile – kes oli teda usaldanud ja oma täiendavaks turvainimeseks pidanud kuni hommikuni, mil mees oli sunnitud kinni nabima ja vahistama tüdruku ema. Viieteistaastane tüdruk, tol hetkel ilmetu näoga, kes oli olnud marus, kuid paistnud ükskõikne. Mees ei unusta kunagi, kuidas tüdruk teda auto tagaistmelt oli vahtinud, oli tõstnud käe, nimetissõrm suunatud ette ja põial üles, oli selle

käega moodustanud relva, sihtinud ja tulistanud. Mees olekski nagu pihta saanud, oleks nagu surnud. Vahel mõtles ta, et kuhu võis minna see tüdruk, kelle isa oli ammu pildilt kadunud ja ema Grensi tõttu vanglas karistust kandis.

Ta oli imeliselt läbimärg, kui sisse tuli ja lirtsudes lihtsa toa poole astus, mis nüüd paar kuud talle kuulus. Michéli uks oli suletud, ju oli sedasorti päev. Grensi jaoks olid elu esimesed vabatahtlikud teraapiatunnid olnud edukad, nagu ka alguses pakutud ravimid, aga kõige rohkem olid pannud pilku teise suunda pöörama vestlused tolle kurva noore mehega.

Imelik.

Teisele inimesele nii lähedale jõuda.

Siin. Hullumajas.

Ka külastused olid hetked, mis näitasid, milline elu võib olla. Kelleks ta jälle tahab saada. Nüüd olid seal väljas kõige lähemad inimesed Mariana Hermansson ja Piet Hoffmann, nemad käisid igal nädalal, nagu ka Hugo, kes teadis täpselt, mida teeb, kui Grensi oma kolmeteistaastase silmadega vaatas ja teda mänguvanaisaks nimetas.

Sellele oli Grens mõelnud ka varem ja siin mõtles üha sagedamini.

Et kui inimene eluga ära lepib, siis õnnestub end jalgele ajada. Mitte selleks, et sama elu edasi elada – naaseb küll, kuid on teistsugune, ja mõnikord on teistsugune ainus võimalus.

Mõttena oli see alati õudselt hästi kõlanud, õigesti ja targalt, sõnad, mis tundusid tähtsad ja täiskasvanulikud.

Ilmselt alles praegu aga taipas ta, mida need tegelikult tähendavad.

Kui Grens sel pärastlõunal tilkuva ja vihmamärjana oma tuppä jõudis, ootas voodiserval selle päeva külaline. Veidi kohmetu külaline, kel ei olnud eriti mugav istuda tol ainsal kohal, mis oli õnnestunud leida. Või kes selgelt tundis ebamugavust, et üldse seal

on. Et peab Ewert Grensile otsa vaatama, oma sõbra ja kolleegiga rääkima. Aga ta oli tulnud, sest kriminaalkomissar oli helistanud ja eraldi palunud.

„Sul läheb vist paremini.“

„Mul *lähebki* paremini.“

„Päris märg oled ka.“

„Läbimärg. Ujun. Sa peaksid ise sagedamini paduvihma käes jalutamas käima, Wilson. Siis on imeline mõelda.“

Erik Wilson oli inimene, kes poole aasta eest koos Mariana Hermanssoniga pärast valju püstolilasku jaoskonnas ukse maha oli löönud ja läbilastud peaga liikumatu keha juurde tormanud, kuid mitte ainult. Ta oli ka Ewert Grensi ülemus ja seega inimene, kes otsustas, kes töötab asutuses, mille nimi vaatamata igasugustele ümberkorraldustele oli Stockholmi linnapolitsei vägivallaosakond.

„Noh ... ja ...“

Wilson viipas peaga silmalapi ja sissesurutud põse suunas. Selle suunas, mis oli viltu.

„... sinu füüsilised vigastused?“

„Silmast pole enam midagi parandada. Nii et lapi vist jätan peale. Aga ülejäänuga tulevad nad tänapäeval vist päris hästi toime. Plastiline kirurgia. Paari kuu pärast. Ega keegi saa ju puhta südame-tunnistusega väita, et ma enne eriti ilus oleksin olnud, nii et hullemaks vaevalt et minna saab.“

Grens naeratas. Mõeldud oli, et soojalt ja sõbralikult, kuid välja tuli pigem veidralt, kõik see viltune kiskus nagu eri suundadesse ja näo osad ei kuulunud üksteisega justkui kokku.

Ülemus ootas puhkeruumi punase linaga kaetud ümmarguse laua taga, kuni kriminaalkomissar vihmast vabanemiseks riideid vahetas. Kohv, mille kuivades ja sirgeks triigitud riietes Grens tõi, oli haigla köögis värskelt tehtud ja portselantassid olid ääretasa täis.

Nad istusid kõrvuti, puhkasid pilku rohelisel ja rahulikul.

Võis aru saada, kuidas inimesed siin tervemaks saavad, elamiseks põhjuse leiavad.

„Saan aru, miks sa tahtsid, et ma sind vaatama tuleksin.“

„Tore, Wilson. Nii et millal ...“

„Aga ei tea täpselt, kuidas peaks ütleva.“

„... ma tagasi võin tulla?“

Jälle see väändunud naeratus. Läheb aega, enne kui ära harjub.

„Ewert, sa oled kõige keerulisem, tüütum, raskem kadakas-püksis-politseinik, keda ma kunagi olen näinud. Mulle pole see küll mingit probleemi tekitanud. Sest minu kogemuse järgi on just need keerulised, tüütud, rasked kadakas-püksis-politseinikud tõeliselt head. Kes alati ei tee nii, nagu öeldakse. Ja sina – sina ei tee kunagi nii, nagu ma ütlen, ja oled asjatundlikem nendest, keda olen kohanud.“

„Ma mõtlesin, et paari nädala pärast. Mis sa arvad? Tagasi jaoskonnas?“

„Hoolimata sellest, Ewert, hoolimata sinu asjatundlikkusest, hoolimata sellest, et oleme nüüdseks õppinud teineteist üsna hästi hindama, hoolimata kõigest ... See poleks hea mõte.“

„Misasi?“

„Et sa ...“

„Misasi poleks hea mõte?“

„... tuled tagasi. Töötad jälle politseinikuna.“

Keeruline oli aru saada, kas Grens endiselt naeratab.

Või väljendab hoopis valu.

„Mida kuradit sa ...“

„Ewert – sa võiksid ametlikult pensionile minna. Jah, uute liberaalsete pensionireeglite järgi võiksid veel kolmeks aastaks teenistusse jääda, kuni saad kuuskümmend üheksa, ja ma tean, et kord me leppisime nii ka kokku. Aga see oli enne ... jah, enne.“

„Aga ma tunnen end hästi. Hästi!“

„Sa torkasid ametirelva suhu ja lasksid kuuli läbi pea. Suurepärane, et sa elad. End paremini tunned. Mul on selle üle

uskumatult hea meel. Aga see ei tähenda, et oleksid võimeline jälle politseinikuna töötama. *Teiste* põrguid uurima.“

Kusagil selle koha peal tõusis Ewert Grens püsti.

„Ma ei mõista.“

Nagu hakkaks minema.

Ära.

„Ei mõista.“

Wilson sirutas käe, püüdes sõpra takistada, kuid jäi hiljaks, sellepärast ilmselt pidigi häält tõstma, et kõige viimane lause kohale jõuaks.

„Ewert? Kuule? Mul on kahju ja küllap vist ei tea päriselt, kuidas seda kõige parem öelda oleks – aga ma lihtsalt ei saa sul soovitada tööle naasta.“

Vihm jäi tasapisi järele. Rabin vastu aknalauda vaibus ettevaatlikeks koputusteks.

Pärast Erik Wilsoni lahkumist oli Ewert Grens lihtsalt istunud ja vihmapiišku loendanud, oma kohalt ümmarguse laua taga aknast välja vaadanud ja värisevaid veeloike jälginud. Eemal läks lahti Michéli uks, Ewert nägi tema külalist, kes Michélile siira varsti-näeme-jälle-kallistuse andis, Ewert läks aeglaselt lähemale ja torkas kohe ka silma.

„Ewert, vihm ... Tuleb kena õhtu.“

„Kena õhtu – ja sul on kena sõber, Michél. Ta käib siin tihti. Paistab, et te tõesti tunnete teineteist.“

„Rohkemgi, ma arvan.“

„Rohkemgi?“

Kriminaalkomissar vaatas noort meest, kes oleks võinud olla tema poeg. Poole noorem, topelt paremas seisus.

„Rohkemgi kui sõber. Mul õdesid-vendi ei ole – aga Jon, tema on minu vend. Juba väikesest peale.“

Grens noogutas. Sai aru. Nagu nad alati teineteisest aru said.

„Ja sul, Ewert?“

„Mida?“

„Kes ta on? Kes kõigist kõige rohkem tähendab?“

Enamasti Grens enam ei kartnud – selles seltskonnas kohe kindlasti mitte. Aga see oli ikka veel üsna harjumatu. End avada.

„Minul sellist sõpra ei ole.“

„Aga ...“

„Kaks olid ja mõlemad on surnud.“

„Aga see, kelle nimi on Mariana? Ja see, kelle nimi on Piet? Ja tema poeg, vist oli Hugo, eks?“

„Ma ... nendeta oleksin ma praegu surnud. Olen tänulik, et nad mu siia tulema sundisid ja nüüd nii sageli vaatamas käivad, kui jõuavad. Aga parimat sõpra enam ei tule. Sest ma ei kavatse enam kedagi kaotada.“

Michél naeratas.

„Isegi mina ei sobi?“

„Parimaks sõbraks ei iial – sind ei taha ka kaotada.“

Ewert Grens pani käe noore mehe õlale ja hakkas oma toa poole minema, kui Michélil õnnestus see, mis Wilsonil luhta oli läinud, Grensist kinni haarata ja ta paigale sundida.

„Mis on?“

„Ei midagi.“

„Ewert – me tunneme teineteist.“

Poole noorem, topelt targem.

Michél lükkas oma ainsa tooli Grensi poole ja ise toetus väikese lauakese servale.

„Sa ütled tavaliselt, et mina näen kurb välja, Ewert. Praegu aga näed *sa ise* kohutavalt kurb välja.“

Grens soovis, et oskaks kunagi Michéli samamoodi aidata, nagu too praegu teda – arutles, jagas mõtteid, tahtis alati head.

„Ewert? Räägi nüüd.“

Kriminaalkomissar kehtas õlgu, näitas, et annab alla.

„Sa ütled, et ma näen kurb välja?“

„Jah.“

„Võib-olla sellepärast, et ma teadsin, kuhu teel olin.“

„Teadsid?“

„Enam ei tea, Michél.“

„Minu mäletamist mööda eile teadsid. Ja täna hommikul teadsid. Et sa oled teel – *siit ära*. Erinevalt minust.“

„Jah. Äsja aga kadus suund ära. See võeti mult ära.“

Ta hakkas uuesti minema. Seekord polnud Michélil kusagilt kinni haarata.

„Nüüd ma ei tea, kus tee on. Kui see üldse olemas on.“

Viimast korda käis Ewert Grens tavaliselt jalutamas enne magaminekut. Pimedas, aga ikka kõrge aia äärt mööda. Kaks tuhat viissada üksteist sammu jämeda võrgu külge kinnitatud laternate valguses.

Ei ole enam kunagi politseinik?

Ei lahenda enam kunagi ühtegi mõrva?

Ei ole enam kunagi osa teiste põrgutest?

Ei püüa enam kunagi aru saada vägivalla tagajärgedest, kuidas kahe inimese kohtumine, mis kestab vaid hetke, alati muudab kuriteo ohvri elu, kurjategija elu?

Sel õhtul tundus jalgraja kuju tuttavam kui kunagi varem. Et käid muudkui ringi, ringi. Alguse ja lõputa ringjoon.

Ei ole enam kunagi *kriminaalkomissar* Ewert Grens?

Sel juhul – kes ta siis on?

kuu aega varem

EWERT GRENS OLI oma elus ostnud vaid ühe reisikohvri. Mis tal praegu käes oli ja mis muidu tavaliselt Sveavägeni kodu pööningul tolmu kogus. Ühel teisel ajal olid nad selle koos välja valinud ja paremasse nurka oli Anni uhkusega pannud Eiffeli torni klepsu – ja sellest ajast peale pakkis ta selle kohvri enne iga reisi kokku. Klepsu servad olid veidi rulli tõmmatud, aga muidu püsis pilt truult oma kohal, mees silus seda ettevaatlikult pöidlaga ja võib-olla sai natuke paremini kinni surutud.

Aga siia oli ta tulnud üksi.

Lahkub siit samuti üksi.

Paari kuu eest olid mõned ta Maltesholmsgårdeni psühhiaatria-haigla uksest peaaegu süles sisse kandnud ning nüüd varsti avavad autoukse ning viivad tagasi koju. Kuid ligi pääsevad nad vaid pealispinnale. Sees on vaid tema ise.

Väraval tema kõrval seisis Michél ja koos vaatasid nad kruusatee kõrgemat kohta, kust tavaliselt paistsid saabuvate autode katused. Rääkisid vähe, seda polnud vaja. Mõlemad teadsid seda. Nad hakkavad teineteisest puudust tundma. Peaaegu parimast sõbrast, kes ühel päeval korraga Grensi ees oli seisnud, kui äng ja kaos kordamööda uksele koputasid ning jalad enne järgmist sammu libastusid. Michél oma vastutulekkuse ja tundlikkuse ning võimega jõuda inimeseni, kelleni keegi teine ei ulatu, oli ta pimedusest välja toonud. Tükk aega kõhelnud, torkas Ewert Grens Michéli jakitaskusse käsitsi kirjutatud sedeli oma mobiili- ja lauatelefoninumbriga – kartes, et see võib olla liiga pealetükkiv –, kuhu oli pärast hetkelist kõhklust lisanud töökoha numbri, mida tal enam ei olnud.

Pööras ringi, et heita veel viimane pilk oma viimatisele kodule, ja märkas eemal aias omavanust meest, kelle oli kolmekümne aasta eest mörva pärast kinni võtnud. Esimene hommikusöök siin oli selles mõttes olnud imelik, et nad tundsid teineteist söögisaalis ära, mõistsid, et olid oma demonitega erinevalt hakkama saanud, aga nüüd asuvad elus samas kohas. Ta vaatas hoopis suurt lehtlat ja klaasitud kasvuhooneid ning siis lähenes noorem imepikkade juustega naine, kes igapähele, keda kohtas, kõva ja selge häälega tervituseks ütles *Ingel Gabrieli* ...

„... sulle!“

Nüüd näitas naine pikkade sammude ja sirutatud kätega, et soovib korralikult hüvasti jätta.

„Ingel Gabrieli sullegi, Miranda!“

„Mõelda vaid, komissar, kes välja saab. Mille eest sa üldse istusid?“

„Istusin?“

Naine ei lasknud ta kätt lahti.

„Sa oled vanglas istunud.“

„See siin pole vangla.“

„Me oleme luku taga. Valve all. Järelikult vanglas. Nii et mille eest sa kinni istusid, komissar – mida sa teinud oled?“

„Mina pole ... Mida sa ise teinud oled?“

„Mitte midagi.“

„Mitte midagi. Näed siis. Nagu minagi.“

„Absoluutselt mitte midagi.“

„Hea küll, Miranda, sel juhul – mille pärast sa arvad, et sa siin oled? Mille pärast mina sinu arvates siin olin?“

„Ma ei tea, mis sina arvad, komissar?“

„Mina arvan ...“

Siis lasi naine ta käe lahti.

Veel viimane *Ingel Gabrieli sulle*, kui naine minema kiirustas ja lehtla okste vahele kadus.

Samal ajal.

Kruusateel.

Nüüd nad tulid. Kes ta tagasi teise ellu viivad. Korraga tundus see nii kaugel, veidi hirmutav, võrreldes eluga siin aia sees, kus ta oli selge sihita ringi uidanud. Ewert Grens embas Michéli ja palus teada anda, kui teine vahepeal välja puhkusele lastakse, oleks tore näha, ja Michél nägi välja kurvem kui kunagi enne. Auto peatus värava ees, Mariana Hermansson ja Piet Hoffmann astusid välja ning Ewert Grens kallistas kindluse mõttes ka neid, kuigi jääb ikkagi inimeseks, kes füüsilise puudutuse peale end valesti, nurgeliselt ja ebamugavalt tunneb.

Inimesed, kes tahavad talle head.

Lõpuks on ta ehk õppinud selliseid inimesi hoidma, nemad on vahe elu ja surma vahel.

Ta vajus istmele kogu selle tuttavliku turvalisuse taga, mida mõlemad kolleegid esindasid, ning paari kilomeetri pärast püüdis katkestada ootamatut ja veidi piinlikku vaikust, rääkides Mirandast ja tolle Ingel Gabrielist ning kui võluvalt ja toredalt oli naine veendunud, et ta ise ja kõik teised Maltesholmsgårdeni patsiendid istuvad tegelikult vanglas.

Kolleegid olid sama meelt. Mitte Grensiga. Nad olid sama meelt Mirandaga.

„Ewert, ja sina ei istunud seal lihtsalt vanglas.“

Mariana uuris teda tahavaatepeeglist.

„Ma tunnen sind juba viisteist aastat ja olen veendunud, et oma isiklikus sisemises vanglas oled sa palju kauem kinni olnud. Ise ka vahti pidanud.“

Jälle saabus piinlik vaikus. Kuni Piet Mariana jutujärje üle võttis.

„Mäletad, kui rollid olid vahetunud? Kui sina, Ewert, Österåkeri vangla värava taga autos ootasid ja mina välja sain? Kui *sina* pidid *mind* koju viima?“

„Mitte päris sama sorti väljasaamine. Või mis? Mina otsustasin politseinikuks hakata – mitte raskeks kriminaaliks. Mind ei ole kohtus inimeste vaeseomaks peksmise ega tonnide viisi narko üle Rootsi piiri smugeldamise ega millegi taolise eest süüdi mõistetud ... aga, jah, mäletan.“

„Siis mäletad võib-olla ka seda, et kui viimaselt ringilt välja tuled – kui oled otsustanud, et see oli nüüd tõesti viimane kord –, siis täpselt sel hetkel algab sinu ülejäänud elu.“

Piet Hoffmann lehvitas kätega ja hüüatas.

„Ülejäänud elu, Ewert!“

Ta keeras end taha vaatama ja oleks äärepealt põrganud vastu rooli, mida Hermansson hoidis.

„Kus ei ole mingeid uusi valesid Zofiale, Hugole, Rasmusele ega Luizale. Kus sa ei lиду ringi nii suures hirmus, et võid rünnata. Kus iga kuradi hommik ei ärka vihasena kogu selle kuradi maailma peale.“

Ta vaatas komissari pilguga, kus kunagi olid vaheldunud vaid raev ja veidi väiksem raev.

„Kuna sa ei jaksa enam meetritki põgeneda. Tahad lihtsalt koju. Saad sa aru, Ewert?“

Grens noogutas, teades, et tema ees istuv inimene oli olnud pikaajalist karistust kandev kurjategija, kelle Rootsi politsei oli värvanud kõrge turvatasemega vanglast – keda oli veendud iga päev oma eluga riskima, et sisse imbuda ja oma vanu sõpru reeta, samal ajal kui ta politsei heakskiidul segamatult võis omaenese kriminaalse tegevusega rahulikult jätkata. Piet, kes kõik need aastad nii organiseeritud kuritegevuse kui ka oma pere ees elas topeltelu. Piet, kes valetas nii kaua, et ise ka enam ei teadnud, kus lõppeb vale ja kus algab tõde. Kes ta tegelikult on.

Kruusateelt asfaltteele keeramine pani pea kergelt pööritama, kiirteelt Stockholmi äärelinna jõudmine ajas täiesti segadusse. Suurlinna melu ja asfaldi heitgaaside keskel oli Ewert Grens elanud

kogu elu, aga paar kuud vaikuse ja rohumaade rüpes panid neid asju kuulma ja tundma justkui esimest korda. Aeglastel sõiduradadel tunglesid nad kümne tuhande teise auto vahel teel koju Sveavägenile, kui Mariana korraga paremale Odensgatanile keeras ja kriminaalkomissarile nii tuttava kaneelisaiadega vaateakna ees peatus.

See vana kohvik, kus ta politseikooli ajal oli Anni kätt hoidnud.

„Ewert, ei ole mingit väljasaamist, vaid väljasaamiskohv.“

„Nüüd on ju nii, et ma *ei saa* välja.“

„Miranda arvas seda. Mina ja Hermansson arvasime seda. Ja Hugo, kes siin kohvikus ootab, tema arvab seda kohe eriti.“

Hugo. Piet Hoffmanni vanem poeg. Tark ja vahel lausa hirmuäratavalt tõsine väike poiss, kes kandis oma õlul tervet maailma ja ajapikku oli temast kujunenud Grensi teine *peaaegu* parim sõber. Kolmteist või kuuskümmend kuus aastat. Vahet ei ole. Nagu ka Michéli puhul, olid nad mõlemad lihtsalt kaks inimest, kel on teiste inimestega keeruline, aga kes on teineteist enesestmõistetavas ja ootamatus sõpruses leidnud.

Oli tore hetk.

Kaks kandikut kaneelisaiu. Sõbralikud hääled. Süsimust kohv, millest ta oli puudust tundnud.

Ta oli isegi nõus seda kõike väljasaamise kohviks kutsuma.

Viimane löik, napp kilomeeter, mis lahutas Ritorno kohvikut Grensi korterist, oli seejärel tema elu kõige pikem vahemaa. Viiakse tagasi. Tuppa, kus ta oli põrandale pikali heitnud ja vabalt langenud.

Sest nii see oli.

Nad avasid ukse ja oli, nagu oleks jälle langenud.

Korter ootas pimedana ja tühjana. Alles vaid üksikud klaasikillud. Ta oli selle peaaegu unustanud. Kuidas ta võis seda teha? Kõik puruks pekstud, puruks rebitud, puruks lõigatud. Ei lampi, mida süüdata, ei riideid kappides, ei taldrikuid ega potte köögis.

Elutoa nurgas paar lina ja üks padi.

See oli kõik.

Piet ja Hugo vaatasid teineteisele otsa. Hugo ja Mariana vaatasid teineteisele otsa. Mariana ja Piet vaatasid teineteisele otsa. Siis vaatasid kõik korruga Ewertile otsa. Ei öelnud midagi. Sellegipoolest olid nad ühel meelel.

„Ewert?“

„Jah?“

„See siin ei lähe mitte.“

Ewert Grens soovastu ei vaadanud kellelegi otsa.

„Kuuled sa, mis me kõik ütleme?“

„Mhmh.“

„Võta oma kohver. Me läheme siit ära.“

Kui kriminaalkomissar oma kohvrit ei haaranud, isegi ei proovinud, siis tegi Piet Hoffmann seda tema eest ja kandis trepist alla.

„Ewert – me teeme nii.“

Nad istusid uuesti autos, Grensi kõrval tagaistmel nüüd Hugo. Sinnapoole Piet end vaatama keeras.

„Kui mina, Zofia ja lapsed sinu abi vajasime, kui meie maja õhku lasti, eimillekski kustutati, siis lasksid sa meil enda juures elada. Kogu perel. Kuni kõik oli taastatud. Ma ei tea, kas sa tookord aru said, aga sa päätsid meid.“

Grens ei vastanud. Kuid mäletas. Kui üllatunud ta oli olnud. Esmalt kuuldes ennast seda kõva häälega välja ütlemas, teisi inimesi pikaks ajaks enda juurde kutsumas, tema, kes kunagi kedagi lähedale polnud lasknud. Siis märgates, kui hea tunne on, kui kõik need Hoffmannid sul kodus ringi jooksevad ja segadust tekitaavad, tülitsevad, naeravad, kaost loovad ja unejuttu loevad – ja kui vaikseks kõik jäi, kui nad ära läksid.

„Nüüd teeme vastupidi. Kuuled sa, Ewert? Sest siin pole midagi arutada.“

Vaatamata kõigele vaatas Ewert Grens Pietile veidi otsa, isegi kuulas natuke.

„Nüüd tuled sa minu juurde Enskede majja. Seekord elad *sina meie* juures. Kuni oled üles ehitanud, mida sul tarvis on. Korterrisse uue mööbli muretsenud. Kindlalt jalgel püsid.“

Piet Hoffmann oli valmistunud peale käima, tal oli palju häid argumente, mis kõik kõlasid targalt ja läbimõeldult. Vaja ei läinud ühtegi. Sest kriminaalkomissar noogutas aeglaselt ja võttis Hugol õlgade ümbert kinni. Vahel peab eemale minema, et koju jõuda.

Auto pidurdas perekond Hoffmanni maja värava ees ja juba tormaski välja Rasmus, kes Grensil käest haaras ja teda toa poole vedas. Esikus ootas neid Zofia, nagu oleks mehe kohver kõige loomulikum asi maailmas – Piet pidi olema naist ajutise üürniku asjus hoiatanud – ja pisike Luiza oli käputamise ja taaruva kõnnaku vahetanud pideva hüppamise ja jooksurõngide vastu ümber iga tulija.

Imelised inimesed, kes olid kõik segi ajanud.

Siin nad ongi.

Õhtusöögi ajal kõõgis rääkis Piet noorimale lapsele, et mõneks ajaks tuleb neile elama veel üks inimene, ja Rasmus vaatas ringi.

„Mida?“

Arvates, et isa teeb äkki nalja.

„Ewert. Ta kolib mõneks ajaks meile.“

„Kuule, millest sa räägid?“

„Kas see pole tore?“

„Kui Ewert siin elab – see on üle pika aja parim asi, mida sa öelnud oled, isa.“

Piet naeratas. Grens aga ei tundnud end enam nii hirmsasti viienda rattana.

„Aga see tähendab, et sina, Rasmus, kolid niikauaks Hugo tuppa. Sobib?“

Vastust polnud vajagi. Piisas Rasmuse naerusest.

Siis tassisid nad koos padjad, riided ja mänguasjad vastavalt tubadesse ümber ning kui saabus pimedus ja kohvri sisu oli jaotatud

väikestele riulitele, mis olid ette nähtud väiksematele inimestele, vajus Grens voodile, mis saabuval ööl on tema oma.

Oli kergelt häbi ja piinlik.

Samas oli ta rõõmus.

Mõtles lagastatud korterile ja sellele, et tal on puudunud suund, koht, kuhu minna. Et nüüd ta vähemalt teab, kust alustada, millisest kohast lähtuda.

Lõpuks, kui ta oli pikali heitmas ja sellest imelikust pikast päevast unne lahkumas, otsis ta välja mobiiltelefoni, mis oli peitunud suurelillelise kattega pingi alla, ja valis Erik Wilsoni numbri. Et anuda. Paluda ümber mõelda. Selgitada, kuidas kriminaalkomissar Ewert Grens on senisest rohkem valmis kabinetti astuma ja end politseinikuks nimetama.

Ülemus ei vastanud. Võib-olla aimas, milles asi.

jälle just praegu